

ГО «ТИ ПОТРІБЕН УКРАЇНІ»

ТРЕНІНГ «ЕНДАВМЕНТ У ДІЯЛЬНОСТІ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ», ОРГАНІЗОВАНИЙ ГО «ТИ ПОТРІБЕН УКРАЇНІ»

Тренер та автор матеріалу – Черняченко Дмитро, юрист, тренер, експерт з захисту прав ІГС (інститутів громадянського суспільства, у томі числі громадських, благодійних організацій, громадських спілок тощо) та незахищених верств населення України, член ГО «Ти потрібен Україні».

ПОНЯТТЯ «ЕНДАВМЕНТ» В УКРАЇНІ

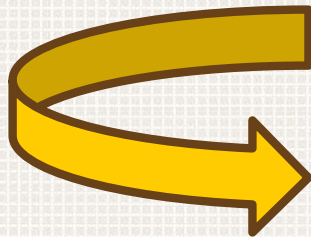
ЗАКОН УКРАЇНИ

Про благодійну діяльність та благодійні організації

Стаття 5. Види благодійної діяльності

1. Благодійники спільно чи індивідуально можуть здійснювати благодійну діяльність на підставі добровільного вибору одного або кількох таких її видів:

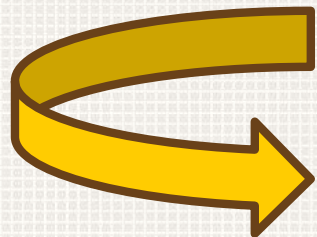
7) управління благодійними ендавментами;

Поняття «благодійного ендавменту» в Законі України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 року № 5073-VI **відсутнє**.

ПОДАТКОВИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Термін "ендавмент" означає суму коштів або цінних паперів, які вносяться благодійником у банк або небанківську фінансову установу, завдяки чому набувач благодійної допомоги отримує право на використання процентів або дивідендів, нарахованих на суму такого ендавменту. При цьому такий набувач не має права витратити або відчужувати основну суму такого ендавменту без згоди благодійника.

Податковий кодекс України покликаний регулювати правовідносини у сфері оподаткування, а не благодійної діяльності, тому визначення «ендавменту», надане у ньому, **НЕ є обов'язковим для врахування неприбутковими організаціями, крім випадків, коли вони створюють ендавмент на користь фізичної особи.**

Теоретичне (доктринальне) визначення

Ендавмент – недоторканий цільовий фонд у складі коштів, цінних паперів, рухомого/нерухомого майна, майнових прав, доходи від управління яким використовуються для досягнення певних, наперед визначених цілей.

МОДЕЛІ ЕНДАВМЕНТУ: ІНОЗЕМНІ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Критерій	us Інституційна модель	eu Фондова модель	gb Довірча модель	ua Українська модель
1. Юридична форма ендавменту	Частина неприбуткової організації (внутрішній фонд)	Окрема юридична особа — фонд	Окрема конструкція довірчої власності	Внутрішній цільовий капітал у благодійній організації (інколи окремий фонд)
2. Хто є власником капіталу	Сама організація (наприклад, університет)	Окремий фонд як юридична особа	Довірчий керуючий управляє майном	Благодійна організація або окремий фонд (окрема БО)
3. Рівень відокремлення капіталу	Низький (частина балансу організації)	Високий (окрема структура від організації-отримувача)	Дуже високий (майно юридично відокремлене від засновника)	Середній або низький
4. Хто контролює управління	Керівні органи організації	Рада фонду	Довірчий керуючий	Керівництво благодійної організації
5. Захист основного капіталу	Середній (через умови донорів)	Високий (через статут і автономію фонду)	Дуже високий (через довірчу конструкцію)	Середній і залежить від внутрішніх документів

Загальні іноземні моделі ендавментів

Українська модель ендавменту

Українська модель ендавменту є **«гібридною»** (поєднує у собі ознаки інституційної (американської) та фондової (європейської) моделей, перебуває у стані становлення і **НЕ має чіткого правового регламентування.**

ЮРИДИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ЕНДАВМЕНТУ

Створення благодійної організації

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про благодійну діяльність та благодійні організації

5) благодійник - дієздатна фізична особа або юридична особа приватного права (у тому числі благодійна організація), яка добровільно здійснює один чи декілька видів благодійної діяльності;

З урахуванням того, що управління ендавментом є «благодійною діяльністю», його засновником може бути будь-яка фізична особа або юридична особа приватного права, тому в обов'язковому порядку створювати благодійну організацію (якщо ви, наприклад, громадська організація, яка мріє створити ендавмент) **НЕ обов'язково**.

Підготовка спеціальних положень установчого документа (статуту)

Оскільки статут неприбуткової організації визначає як мету, завдання (напрямки) її статутної діяльності, так і особливості їх реалізації, створення ендавменту без відповідних релевантних положень у ньому **Є НЕДОПУСТИМИМ** у зв'язку з обмеженнями, впровадженими пп. 133.4.2. ст. 133.4. ст. 133 Податкового кодексу України.

Підготовка спеціальних внутрішніх (організаційних) документів

Відсутність чіткого нормативного регулювання обумовлює необхідність вирішення всіх основних питань, пов'язаних зі створенням та управлінням ендавментом, на внутрішньому рівні неприбуткової організації (Політика/Положення про ендавмент тощо).

Підготовка проєктів «публічної оферти»/договору про залучення благодійних пожертв для створення ендавменту/договорів дарування/позики/інвестиційних договорів

Вказані юридичні інструменти допоможуть неприбутковій організації у формуванні цільового капіталу для подальшого управління ним і отримання доходу (реалізація ендавменту).

ЯК МАЄ ВИГЛЯДАТИ СТАТУТ НЕПРИБУТКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЯКА ЗАСНОВУЄ ЕНДАВМЕНТ?

У контексті роботи зі статутом неприбуткової організації варто обов'язково врахувати наступні моменти:

Мета статутної діяльності – формується з урахуванням профільного законодавства про відповідний вид неприбуткової організації в один із наступних способів:

- 1) **Створення ендавменту виступає складовою частиною основної мети статутної діяльності** (підходить для громадських об'єднань, благодійних організацій);
- 2) **Створення ендавменту виступає додатковою метою статутної діяльності** (підходить для релігійних організацій, інших неприбуткових організацій, основна мета яких не пов'язана з провадженням благодійної діяльності).

Напрямки статутної діяльності мають містити вказівку про створення та управління ендавментом.

Положення про ендавмент, які включають у себе:

- 1) **Визначення ендавменту як «цільового фонду»** з урахуванням ЗУ «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 року № 5073-VI;
- 2) **Обсяг (сума (вартість) та джерела формування цільового фонду ендавменту і право на їх залучення** (кошти, цінні папери (!!!), майно та майнові права тощо);
- 3) **Цілі використання доходів від ендавменту** (це можуть бути всі або окремі напрямки статутної діяльності);
- 4) **Принцип недоторканості цільового фонду та винятки щодо нього;**
- 5) **Повноваження органів управління та консультативних (за наявності) органів у контексті створення та управління ендавментом;**
- 6) **Інструменти управління ендавментом** (укладення договорів управління майном, банківського вкладу (депозиту), інвестиційних послуг тощо).

Положення про джерела фінансування – відповідний розділ статуту неприбуткової організації повинен містити інформацію про те, що майно такої організації формується за рахунок:

- 1) **Активів для цільового капіталу ендавменту** – це підтвердить право на їх придбання організацією у сукупності з положеннями про ендавмент як такий;
- 2) **Доходів від управління ендавментом** – позиціонування процентів, дивідендів, отриманих організацією, як окреме джерело формування її майна (доходів).

ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ЕНДАВМЕНТУ ТА ДОХОДИ ВІД УПРАВЛІННЯ НИМ

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про благодійну діяльність та благодійні організації

Не визначає переліку джерел формування ендавменту (цільового капіталу), отже, можна вважати, що це можуть бути кошти та інше майно, майнові права.

Стаття 9. Управління благодійними ендавментами

1. Проценти та дивіденди від управління благодійними ендавментами призначені для:

14.1.225. роялті - будь-який платіж, в тому числі платіж, що сплачується користувачем об'єктів авторського права і (або) суміжних прав на користь організації колективного управління, відповідно до [Закону України](#) "Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав", отриманий як винагорода за використання або за надання права на використання об'єкта права інтелектуальної власності, а саме на будь-які літературні твори, твори мистецтва або науки, включаючи комп'ютерні програми, інші записи на носіях інформації, відео- або аудіокасети, кінематографічні фільми або плівки для радіо- чи телевізійного мовлення, передачі (програми) організації мовлення, інші аудіовізуальні твори, будь-які права, які охороняються патентом, будь-які зареєстровані торговельні марки (знаки на товари і послуги), права інтелектуальної власності на дизайн, секретне креслення, модель, формулу, процес, права інтелектуальної власності на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау).

ГУ ДПС У М.КИЄВІ

ІНДИВІДУАЛЬНА ПОДАТКОВА КОНСУЛЬТАЦІЯ

від 03.01.2020 р. № 12/ПК/26-15-04-04-11

Головне управління ДПС у м. Києві розглянуло звернення Громадської організації про надання індивідуальної податкової консультації щодо відповідності вимогам для перебування в статусі неприбуткової організації громадської організації у разі використання такою організацією коштів, що надійшли як благодійні внески, на придбання облігацій внутрішньої державної позики, та керуючись ст. 52 Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI, із змінами і доповненнями (далі - Кодекс), в межах своїх повноважень повідомляє.

Отже, використання неприбутковими організаціями доходів (прибутків) або їх частини на фінансування напрямів діяльності, які не визначено установчими документами та які не є фінансуванням видатків, визначених п.п. 133.4.2 п. 133.4 ст. 133 Кодексу, є порушенням вимог п. 133.4 ст. 133 Кодексу щодо перебування у статусі неприбуткової організації.

Наслідки недотримання неприбутковою організацією вимог, визначених п. 133.4 ст. 133 Кодексу, та підстави для виключення неприбуткової організації з Реєстру неприбуткових установ та організацій встановлено підпунктами 133.4.3 та 133.4.4 п. 133.4 ст. 133 Кодексу.

ПОДАТКОВИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

14.1.206. проценти - дохід, який сплачується (нараховується) позичальником на користь кредитора як плата за використання залучених на визначений або невизначений строк коштів або майна.

До процентів включаються:

а) платіж за використання коштів або товарів (робіт, послуг), отриманих у кредит;

Платежі за іншими цивільно-правовими договорами незалежно від того, встановлені вони в абсолютних (фіксованих) цінах або у відсотках суми договору або іншої вартісної бази, не є процентами;

14.1.49. дивіденди - платіж, що здійснюється юридичною особою, в тому числі емітентом корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів чи інших цінних паперів, на користь власника таких корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів та інших цінних паперів, що засвідчують право власності інвестора на частку (пай) у майні (активах) емітента, у зв'язку з розподілом частини його прибутку, розрахованого за правилами бухгалтерського обліку.

ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА СЛУЖБА УКРАЇНИ

ІНДИВІДУАЛЬНА ПОДАТКОВА КОНСУЛЬТАЦІЯ

від 05.01.2024 р. № 44/ПК/99-00-21-02-02 ПК

Державна податкова служба України за результатами розгляду звернення Закладу вищої освіти «_____» (далі – Університет) щодо окремих питань перебування у статусі неприбуткової організації для цілей оподаткування, керуючись ст. 52 Податкового кодексу України (далі – Кодекс), у межах компетенції повідомляє.

Таким чином, використання організацією у статусі неприбуткової організації своїх доходів або їх частини на фінансування напрямів діяльності, які не визначено установчими документами такої організації, та якщо використання таких доходів не є фінансуванням видатків, визначених п.п. 133.4.2 п. 133.4 ст. 133 Кодексу, є порушенням вимог п. 133.4 ст. 133 Кодексу щодо перебування такої організації у статусі неприбуткової організації.

ВАЛЮТНІ ОБМЕЖЕННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

24.02.2022 № 18

Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану

Основний нормативний акт, який, зокрема, регулює особливості здійснення валютних операцій в Україні під час дії воєнного стану і стосується, у тому числі, неприбуткових організацій.

Основна перешкода для створення ендавментів в Україні

Купівля іноземної валюти допускається виключно у випадках та обсязі, прямо передбачених Постановою Правління НБУ № 18 (для забезпечення операцій з імпорту товарів, робіт, послуг, оплати відряджень працівників за кордон, погашення кредитних зобов'язань тощо).

Купівля іноземної валюти неприбутковою організацією для розміщення на депозиті **ЗАБОРОНЕНА**.

Коли іноземна валюта може слугувати активом ендавменту?

Постанова Правління НБУ № 18 **НЕ встановлює обмежень** щодо отримання іноземної валюти неприбутковою організацією у випадках, які не суперечать чинному законодавству України, зокрема:

- Отримання іноземних грантів (благодійної допомоги);
- Отримання благодійних пожертв від фізичних/юридичних осіб;
- Отримання гуманітарної допомоги (як правило не застосовується через особливості процедури та необхідність додаткового звітування перед Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України).

Обмеження проведення валютних операцій з іноземною валютою, отриманою неприбутковою організацією в один із способів, які не суперечать Постанові Правління НБУ № 18, **НЕ знімає обмежень** для використання такої валюти під час воєнного стану.

Це призводить до обмеженості формування неприбутковими організаціями **цільового капіталу за рахунок іноземних активів у цілях диверсифікації і уникнення фінансових втрат.**

УПРАВЛІННЯ ЕНДАВМЕНТОМ

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про благодійну діяльність та благодійні організації

Стаття 9. Управління благодійними ендавментами

1. Проценти та дивіденди від управління благодійними ендавментами призначені для:
 - 1) надання благодійної допомоги бенефіціарам, визначеним благодійниками або уповноваженими ними особами;
 - 2) виконання благодійних програм;
 - 3) спільної благодійної діяльності.
2. Зміни цілей, порядку та строків використання благодійного ендавменту можливі лише на підставі згоди благодійника або його правонаступників, а також за рішенням суду, якщо благодійний ендавмент створено на підставі заповіту.

Поняття «управління» **НЕ розкривається** у ЗУ «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 року № 5073-VI, а також вказаний закон **НЕ містить допустимих форм такого управління.**

Серед форм управління ендавментом з точки зору українського законодавства та критерія ризикованості операцій можна виділити:

Самостійне (автономне) управління – здійснюється неприбутковою організацією на внутрішньому рівні із третіх осіб у сфері інвестиційної, банківської та фінансової діяльності на підставі, зокрема:

- 1) **Договорів банківського вкладу (депозиту) – низький ризик** (Лист ДФС від 29.12.2017 № 3208/6/99-99-15-02-02-15/ПК);
- 2) **Договорів купівлі-продажу цінних паперів через депозитарну установу – високий ризик** (роз'яснення ДПС див. на попередньому слайді);
- 3) **Інвестиційних договорів, договорів купівлі-продажу майнових прав, ліцензійних договорів – середній ризик** (мета отримання прибутку обумовлює наявність господарської (підприємницької) діяльності, тому має здійснюватись з урахуванням обмежень, визначених законодавством України);
- 4) **Договорів оплатної позики – помірно високий ризик** (ДПС України може сприйняти це як фінансові послуги без отримання ліцензії).

Зовнішнє управління – здійснюється неприбутковою організацією через або за допомогою залучених нею третіх осіб (у тому числі банків, інших фінансових установ (компаній з управління активами тощо) на підставі, зокрема:

- 1) **Договорів купівлі-продажу цінних паперів через брокера – високий ризик** (роз'яснення ДПС див. на попередньому слайді);
- 2) **Договорів про надання інвестиційних послуг – середній ризик** (мета отримання прибутку обумовлює наявність господарської (підприємницької) діяльності, тому має здійснюватись з урахуванням обмежень, визначених законодавством України).

ПУБЛІЧНА ОФЕРТА ПРО НАДАННЯ БЛАГОДІЙНИХ ПОЖЕРТВ В ЕНДАВМЕНТ. ПОЛІТИКА (ПОЛОЖЕННЯ ПРО) УПРАВЛІННЯ ЕНДАВМЕНТОМ.

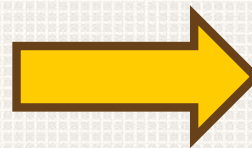
ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Стаття 638. Укладення договору

2. Договір укладається шляхом пропозиції однієї сторони укласти договір (оферти) і прийняття пропозиції (акцепту) другою стороною.

Визначення чітких умов, на яких будуть отримуватись благодійні пожертви з метою формування ендавменту, сприятиме захисту інтересів неприбуткової організації та її благодійників.

**Політика (Положення про)
управління ендавментом**

На додаток до установчого документа неприбуткової організації покликана регулювати особливості створення та управління ендавментом, а також обмеження, пов'язані з цим.

Зміст документа визначається організацією самостійно, виходячи з власних потреб, очікувань, інвестиційної моделі та інших внутрішніх особливостей, а також чинного законодавства України.

ПИТАННЯ-ВІДПОВІДІ

Контакти

ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ!
ДО НОВИХ ЗУСТРІЧЕЙ!

www.uny.org.ua

www.youtube.com/@NGO_UNY

https://t.me/lawyer_for_NGOs

www.facebook.com/ngouny

ngo.ukraine.needs.you@gmail.com

office@uny.org.ua

+380950007370

